

## PREJELISMO VOCENO

Ivan Trinko: *Grammatica della lingua Slovena ad uso delle scuole*. Gorizia, tipografia cattolica, 1930. Str. 155.

Delati za mir med narodi, za fizično in duševno razorožitev, to je pač največja, najnujnejša naloga našega časa. Ena pot tega prizadevanja — in gotovo ne najmanj uspešna — je proučevanje tujih jezikov. Ko inteligent, začeni se učiti tujega jezika, morda sosedovega, vidi, da sosed svoje misli in čustva v marsičem enako izraža, le z drugačnimi besedami in da ima slovnica sosedovega jezika natančno iste zakone, nehoté začne ta jezik spoštovati, ali pa ga celo vzljubi. Le nevednež zaničuje jezik, ki je slovniško in slovstveno izoblikovan, le nevednost ali pa strast more kak jezik, v katerem vlada bodisi glede naglasa ali skladnje čudovita zakonitost, imenovati grd. Tudi tu velja: pulchrum est, quod visum placet — lepo je, kar vsestransko umevano ugaja. — Italijani so doslej imeli sicer nekaj pripomočkov za učenje slovenščine, a slovnice, znanstveno obdelane, nobene. Tako slovnico jim je sedaj podaril naš velečislani rojak, pisatelj in pesnik, profesor bogoslovja v laškem Vidmu, Ivan Trinko. Menim, da v tem času ne bi bil nihče sposobnejši za to delo: prvič, T. tako dobro pozna oba jezika, da more vsak odtenek enega jezika (n. pr. slov. dovršnega in nedovršnega glagola) točno izraziti ozir. opisati tudi v italijanščini; in drugič, Trinko se je, dasi samouk (kot šestošolec v Vidmu se je skrivaj začel učiti slovenščine) s tako ljubeznijo poglobil v vse skrivnosti stare in nove slovenščine kakor le malokdo med nami.

Ta »Grammatica« je pred vsem namenjena italijanskim dijakom srednjih šol, kjer bi slovenščino uvedli kot učni predmet. Morda ob periferiji? Zato je sestavljena prav po zgledu raznih srednješolskih slovnice n. pr. latinskih; obsega torej dva glavna dela: oblikoslovje (samostalnik, pridevnik itd.) ter skladnjo. Seveda je treba poleg te slovnice za praktično naučenje še vadbice in slovarja. (V uvodu piše g. pisatelj, da bo oboje v kratkem spisal in izdal.) Vendar pa bi našega jezika večji učitelj že na podlagi te slovnice svojim učencem, ki bi začeli z njim čitati n. pr. Pečjakov Novi zakon, lahko razložil prav vse oblike in prav vse zakone slo-

venske skladnje. Največjo težavo bi italijanskemu srednješolcu (seveda enako tudi francoskim, nemškim itd.) brez dvoma delal slovenski glagol, zlasti raba dovršnikov in nedovršnikov. Pisatelj obdeluje prav to stvarino s posebno skrbjo. Že pri razdelitvi v šest vrst in v razrede našteva povsod precej več glagolov nego Janežič-Sket in Breznik, in vse z naglasi; metodično zelo dobro ima kar skupaj, česar naša dva slovnica nima, dražiti in dražiti, kósiti in kositi, róbiti in robíti, kópati se in kopáti. (Po načelu: difficultates non sunt multiplicandae — bi bil avtor tretjo skupino nedovršnikov, t. zv. frekventativne, lahko opustil, saj je Breznik tudi nima več in avtor sam je v § 91 ne omenja; tu je šel predaleč za Sketom-Janežičem. Dual fem. delate bi bil tudi lahko izpustil. Glagol djati, dejati (str. 124) ni I. vrste, ampak V. Denem je pa po II. vrsti. Kupiti ni izglagolski, torej ne iz: kupiti, ker bi se v višji vrsti moral glasiti: kupljevati.) Posebna moč slov. jezika je tudi v pridevniku, ki tvori za nomin. sg. mošk. pridevnike, ki imajo samo dol. obliko (§ 49), dostaviti bi bil moral še, da se reče: moj dobri oče, ta dobri oče. (V tem tudi tostran meje mnogo grešimo, tako n. pr. celo v Gobavca je poljubila!) Dobro pa poudarja za Italijana, da se reče le: moj, tvoj, njegov itd. Zelo natančno je obdelana tudi skladnja. Kjer se italijanska načelno loči od slovenske, Trinko ne pozabi nikdar opozarjati, n. pr. pri rabi refl. se, svoj... ali treba mi je... ali pri prepovedi (§ 227) itd. (Pri nikalnem pogojniku bi kazalo ne vedno staviti pred bi; to je zahteval že Levstik; v tem smo vsi zelo ohlapni. Str. 99: držali smo ga nedolžnega... je italijanizem ali pa germanizem.) Semtertja ugotavlja pisatelj, in to je res presenetljivo, da je slov. skladnja bližja latinski nego pa njena hčerka (n. pr. str. 112: piget, pudet). Večkrat se vidi, kako bi rad iz stsl. kaj povedal (»anticamentec«), pa se mora zatajiti. Pravopis je skozi in skozi pravilen, po zadnjem dognanju naše šolske slovnice. (Pravilno piše n. pr. doli, gori na vprašanje: kam, dočim moramo v naših leposlovnih knjigah še vedno čitati: dol, gor.) V marsičem bi se od Trinka lahko učili tudi naši vsakdanji pisci, n. pr. glede rabe nedovršnika v pravem sedanjiku!

Prof. Ivan Trinko nudi italijanski učeči se mladeži najčistejšo slovenščino v meto-



dično zelo skrbni obliki. Slovenci smo mu za to naporno delo od srca hvaležni. Italijanski inteligent pa zdaj lahko sodi o kleveti tržaškega Piccolo (21. I. 1931): »V kraških cerkvah se moli Bog v najgršem izmed vseh jezikov...« Zelo želimo tudi, da bi nas medsebojno učenje jezikov vendarle zblížalo, kakor smo uvodoma omenili, in da ne bi visoki italijanski uradniki več trdili, da »je slovenščina v obmejnih pokrajinah jezik, o katerem nihče do sedaj na italijanski zemlji ni smatral za potrebno, poznati ga.« (Izrek višj. drž. pravdnika v Trstu iz jan. t. l. Cf. Osserv. Rom, 23. I.)

(O msgru Ivanu Trinku-Zamejskem je pisal že S. Rutar v »Beneški Sloveniji«, 1899; v zadnjih letih pa dr. Al. Res v Času 1923, str. 58 nsl. zelo zanimiv in poučen »Pogovor s šestdesetletnikom« ter v Času 1925/26: »K Trinkovi bibliografiji (dodatek)«, kjer zvemo, da je Trinkova znanstvena (filozofska in jezikosl.) dela izdajala Videmska akademija, dalje, da je Trinko prevajal iz ruščine in poljščine v italijanščino; a dr. Res pristavlja, da so njegove bibliogr. navedbe o Trinkovi vsestranski pisateljski delavnosti na žalost še zelo nepopolne. Našim mohorjanom je Trinka predstavil dr. Joža Lovrenčič v Kalendarju za l. 1924 (s sliko). Zdaj lahko dostavimo, da je l. 1929 izdala Goriška Mohorjeva družba v Gorici Trinkovo mladinsko knjigo: Naši paglavci (100 strani), ki nas poleg lepega, gladkega sloga pisateljevega in seveda tudi vedre vsebine zanima tudi s svojimi posebnimi, starimi izrazi, domačimi med beneškimi Slovenci.)

Jož. Debevec.

**Umetnostni spomeniki Slovenije. III. Marjan Marolt: Dekanija Celje.** Izdalo in založilo Zgodovinsko društvo v Mariboru, 1931.

**Ing. agr. Ciril Jeglič: Okrasne spenjavke za vrt in dom.** Mohorjeva knjižnica 41. Založila Družba sv. Mohorja, Celje 1931.

**Knjige Slovenske šolske Matice za l. 1930.**

1. **Dr. Josip Jeraj: Duševna podoba mladosti.** (Priročna pedagoška knjižnica IV.) Ljubljana 1930. 235 str.

2. **Josip Jurančič: Iz šole za narod.** (Priročna pedagoška knjižnica V.) Ljubljana 1930. 104 str.

3. **Slovenska šolska Matica ob svoji tridesetletnici.** Letopis za triletno upravno do-

bo 1928—1930. Sestavil Pavel Plesničar. Ljubljana 1930. 78 str.

4. **Pedagoški zbornik. XXVI. letnik.** Uredil Gustav Šilih. Ljubljana 1930.

5. **Alojzij Novak: Lepenkarstvo.** Ljubljana 1930. 99 str.

**Knjige Slovenske Matice za l. 1931.**

1. **Wl. St. Reymont: Kmetje. IV. Leto.** Poslov. Joža Glonar. (Prevodi iz svetovne književnosti.) Ljubljana 1931. 304 str.

2. **Levstikova pisma.** Uredil Avgust Pirjevec. Ljubljana 1931. 352 str.

3. **Izidor Cankar: Zgodovina likovne umetnosti v zapadni Evropi. II. del. 1. snopič.** Razvoj stila v visokem in poznem srednjem veku. Romanska doba. Ljubljana 1931. 165 strani

4. **France Kidrič: Zgodovina slovenskega slovstva od začetkov do marčne revolucije.** 2. snopič. Ljubljana 1931. 137—272 str.

**Knjige Mladinske Matice za l. 1931.**

1. **Kresnice. IV. letnik.** Uredil Albert Žerjav. Ljubljana 1931. 86 str.

2. **Andrej Skulj: Vrtnaričice.** Ljubljana 1931. 80 str.

3. **Josip Ribičič: Miškolin.** Povest za male. Ilustriral E. Justin. Ljubljana 1931. 79 str.

4. **France Bevk: Lukec in njegov škorec.** Povest za mladino. Ljubljana 1931. 96 str.

**Gustave Flaubert: Salambô.** Poslovenil Anton Debeljak. Zbirka mojstrov 2. Zal. Tiskovna zadruga v Ljubljani, 1931. 339 str.

**Arh. J. Mesar in arh. J. Spinčič: Stanovanje.** Zbirka »Kosmos«. Zal. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1931. 89 str., 115 prilog na umetniškem papirju.

**Levstikovo Zbrano delo. III. zv.** Pripovedni spisi. Ur. dr. Anton Slodnjak. Zal. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1931. 455 str.

**Rudyard Kipling: Zakaj — zato.** Prevedel Griša Koritnik. Ilustriral Miko Bambič. Zal. Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani, 1931. 157 str.

**Ludwig Renn: Rat.** Prevela sa nemačkog dr. Nikola Mirković i Gustav Krklec. Beograd 1931. Izdanje Nolit. 316 str.

**Dr. Ivan Matko: Bengova bolezen pri človeku in govedi.** Maribor 1931. Zal. L. Schwentner v Ljubljani. 119 str.